

Utószó

„Olyan ez, mintha egy szétszaggatott pókhálót ujjainkkal kellene rendbe tennünk”

(Wittgenstein)

Nem könnyű ezt a könyvet lezárni. A nyelv grammatikáját illetően még számos egyéb kérdést lehetne felvetni, az ezekre adott javaslatokat pedig egészen a legapróbb részletekig kidolgozni.

Az elméleti-módszertani alapokat kifejtő rész mind nyelvtudományi, mind kognitív pszichológiai oldalról és sok szempontból továbbgondolható. A nyelvtan ontogenezise pusztán esettanulmányként jelent meg a kötetben, a grammatika filogenezisének módszeresebb, célzott kifejtésére pedig egyáltalán nem került sor. Az itteni modell hangtani meghatározottságából adódóan a könyvben viszonylag kevés szó esett az elemkombinációk statisztikai komplexitása szerinti prozódia–fonotaxis–lexikon–morfológia–szintaxis skála túlsó végpontjáról, a mondatanról. De még számos korpusznyelvészeti vizsgálat, szociolingvisztikai mérés, valamint pszicholingvisztikai és kognitív pszichológiai kísérlet is előttünk áll, hogy egyes részletkérdéseket világosabbá tegyünk, a modell működését aprólékosabban lássuk, illetőleg teszteljük és finomítsuk.

Ha magának a témának nincsenek is határai, egy nyomtatásban megjelenő kötetnek és nem utolsósorban az olvasók türelmének, kitartásának biztosan vannak. Persze a szerzőnek is megvannak a korlátai: nyilvánvaló, hogy egyetlen munka sem vállalhatja fel, hogy egy olyan átfogó és több tudományterületet érintő témakört, mint a nyelv grammatikájának kérdése, kimerítően és maradéktalanul megtárgyaljon, és egyetlen ilyen dolgozat sem állíthatja magáról, hogy minden tekintetben tökéletes volna, mentes bármiféle hibától és pontatlanságtól.

Ezt az irreálisan nagy terhet én se vehettem magamra, csak azt a célt tűzhettem ki, hogy a lehetőségeimhez mérten törekszem a nyelvtanról minél teljesebb képet nyújtani. Ennek a legoptimálisabb megvalósítása motiválta azon döntéseimet is, amelyek a tervezés során azzal kapcsolatban merültek fel, hogy a könyvben milyen altémakörök kapjanak részletesebb kifejtést, és melyek csak szűkszavúbbat. Miután azonban meglátásom szerint a grammatikamodell elméleti-módszertani háttere, sarokpontjai és számos, a lényegét szemléletesen bemutató részlete is eléggé jól kivethető a könyvből, ezt a dolgozatot kifejtettségének

ezen a fokon – még ha kétségtelenül nehéz is megválni tőle – most útjára bocsátom, hogy immár élje a maga utóéletét.

Nemegyszer szándékosan álltam elő merészebb ötletekkel, és vettem fel a szakmai kánon szemszögéből provokatív gondolatokat. A tudomány csak az egymással vitatkozó nézetek folyamatos ütköztetésével haladhat előre: az állandó egyetértés aligha lehet túl gyümölcsöző. Az, ha egy munkának van valamiféle – akár elismerő, akár kritikus – visszhangja, azt jelenti, érdemes arra, hogy megtárgyalják. Bízom abban, hogy az e könyvben leírtak is felkeltik majd a nyelvész és kognitív pszichológus kollégák érdeklődését, és újabb publikációkat ihletnek mindkét tudományterületen. Legyenek ezek olyanok, amelyek az itt leírtak egy-egy részletét fejtik ki, az egészet gondolják tovább vagy éppen bizonyos kijelentéseket pontosítanak, javítanak, netán megcáfolnak, egyértelműen hozzájárulnak ahhoz, hogy az emberi nyelv nyelvtanának modelljét apránként egyre kidolgozottabbá tegyük.